

Parada del Museu arqueològic i paleontològic de Moià.

Parada Itinerari social.

El Museu Arqueològic

L'edifici

El museu Arqueològic i Paleontològic-Coves del Toll de Moià està ubicat a la plaça de l'església de la mateixa vila i és la casa natal de Rafael de Casanova, que va exercir com a Conseller en Cap de la ciutat de Barcelona durant el setge de 1714.

En l'actualitat és el museu de la vila de Moià. A la primera planta s'hi troben diferents documents i objectes que formen part patrimoni de la vila i una zona reservada que reproduïx la llar de la família Casanova, ambientada al s.XVIII. La segona planta està ocupada completament pel Museu Arqueològic i Paleontològic de la vila, i conté una part de les troballes arqueològiques de les coves del Toll, situades a uns 7 kms del centre històric de Moià. Al mateix edifici també hi té la seu l'Arxiu històric de la població, amb documentació datada des del 1276 fins al 1700.

Les coves del Toll

Les coves del Toll estan datades de l'època del quaternari, la darrera etapa de la història geològica i biològica de la terra, iniciada fa uns 2,6 milions d'anys, dividida en Pliocè i l'Holocè i que es caracteritza per les glaciacions i l'hominització¹

Emplaçades a l'est del terme municipal de Moià, al costat del de Collsuspina i molt properes a la Masia de les Closanes, en terrasses fluvials i formant un conjunt integrat per tres cavernes i un avenc. La galeria principal se l'ha anomenada "Galeria Sud" o "Cova del Toll" i és la que dona el nom genèric a tot el conjunt. La sortida a l'exterior se l'ha anomenada "La surgència". També hi trobem la cova de "les Toixoneres" i la "Cova Morta", també anomenada "Cova de les Encantades".

La vegetació predominant de la zona de les coves és el roure martinenc, a les zones humides i de l'alzina, a les zones més seques.

Si bé el roure hi és l'arbre emblemàtic, també s'hi troben el pi roig i la pinassa, el garric i el gingebre. Els arbustos de la zona són principalment les ginestes, els esbarzers i les argelagues, acompanyades de la farigola, el trèvol la menta i l'espígol.

La fauna del lloc és l'habitual en les nostres contrades, així doncs, hi trobem: el conill, el senglar, la guineu, l'esquirol i el ratolí de bosc. També hi podem trobar amfibis com la serp verda, l'escurçó, el gripau o la salamandra.²

---

¹ Hominització: És el procés pel qual el primat homínid ha adquirit els trets propiament humans.

² Eduard Gómez i Costa; Les Coves del Toll. Quaderns de divulgació 2 Modilianum, Moià 2001

El museu paleontològic. Recorreguem les sales.

SALA 1. MEDI GEOGRÀFIC, FAUNA I TÈCNICA.

MEDI GEOGRÀFIC: el Moianès queda limitat al nord per la Vall d'Oló, frontera amb les terres altes del Lluçanès; al sud, per les serres de Granera, Gallifa i el Bertí; a l'est, pels penya-segats imponents del Port de la Pullosa, que l'aïllen de la Plana de Vic i a l'oest, per les valls d'Oló i del Calders.

FAUNA: a les coves s'hi han trobat restes de dos grups d'animals; l'ós i la hiena, que hi vivien, i animals que hi foren transportats per ser menjats a la cova: el cavall, el cèrvol i el senglar.

LA TÈCNICA: hi destaca l'exposició de la tècnica del poliment, que permetia convertir roques dures en destrals, imprescindibles per a la supervivència.

SALA 2. EL TOLL, HISTÒRIA D'UNA COVA

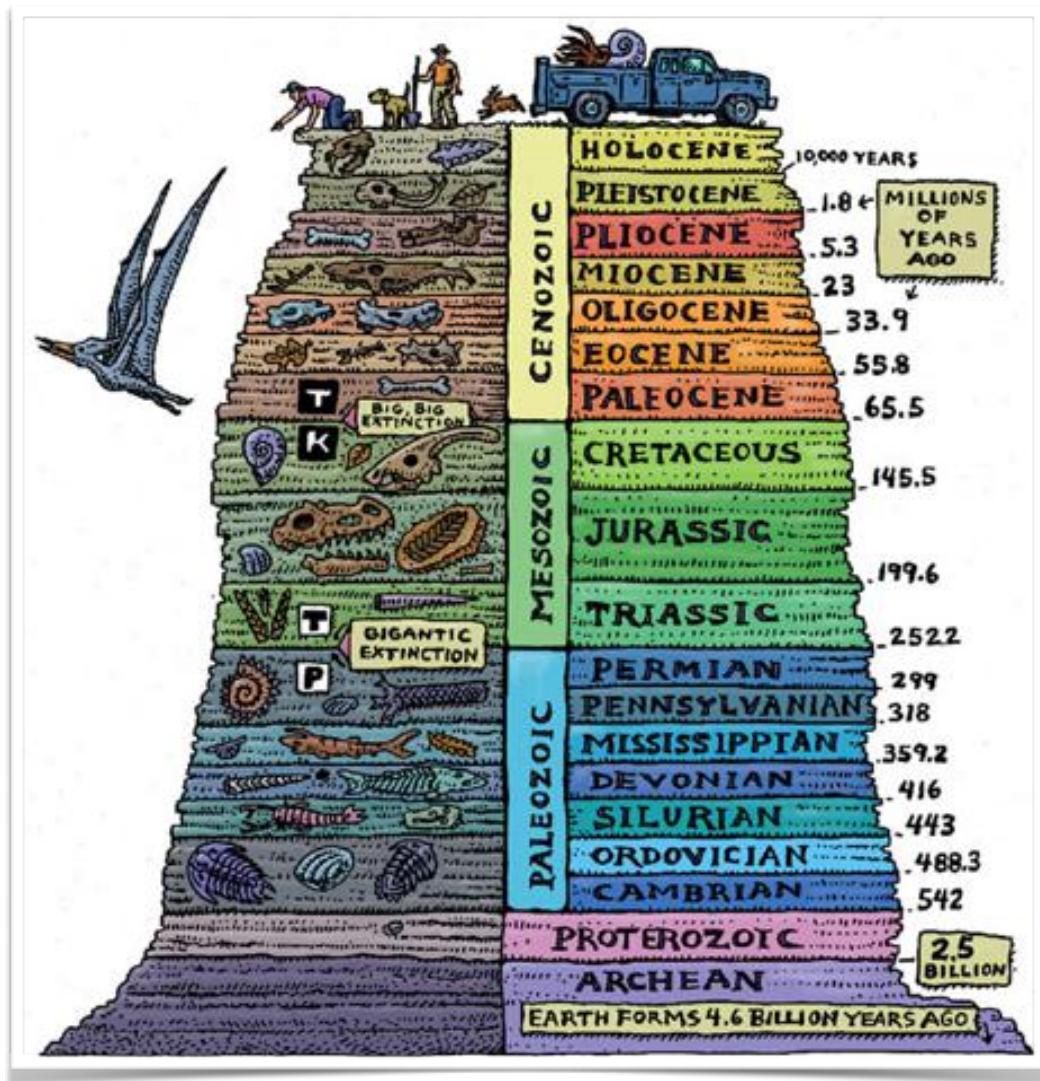
El testimoni dels fòssils conservats al Toll ens donen una datació de les restes entorn del quaternari, fa ca. 2.000.000 d'anys, època d'alternança de glaciacions i d'interglaciacions.

La cova està datada al Plistocè (període del quaternari) segons marquen els nivells estratigràfics IQUA 7³.

³ INQUA 1957 International Union for Quaternary Research (INQUA) Sistema de datació estratigràfica.

-Localitza el període en què està datada la Cova del Toll en aquesta representació dels períodes geològics.

-Anomena dos animals que vivien a la cova del Toll. Fes una foto de les restes que en queden i escriu-ne el nom en català i en llatí.

-A quin animal correspon el terme *Ursus Spelaeus*? Quina alçada tenia? De què s'alimentava?

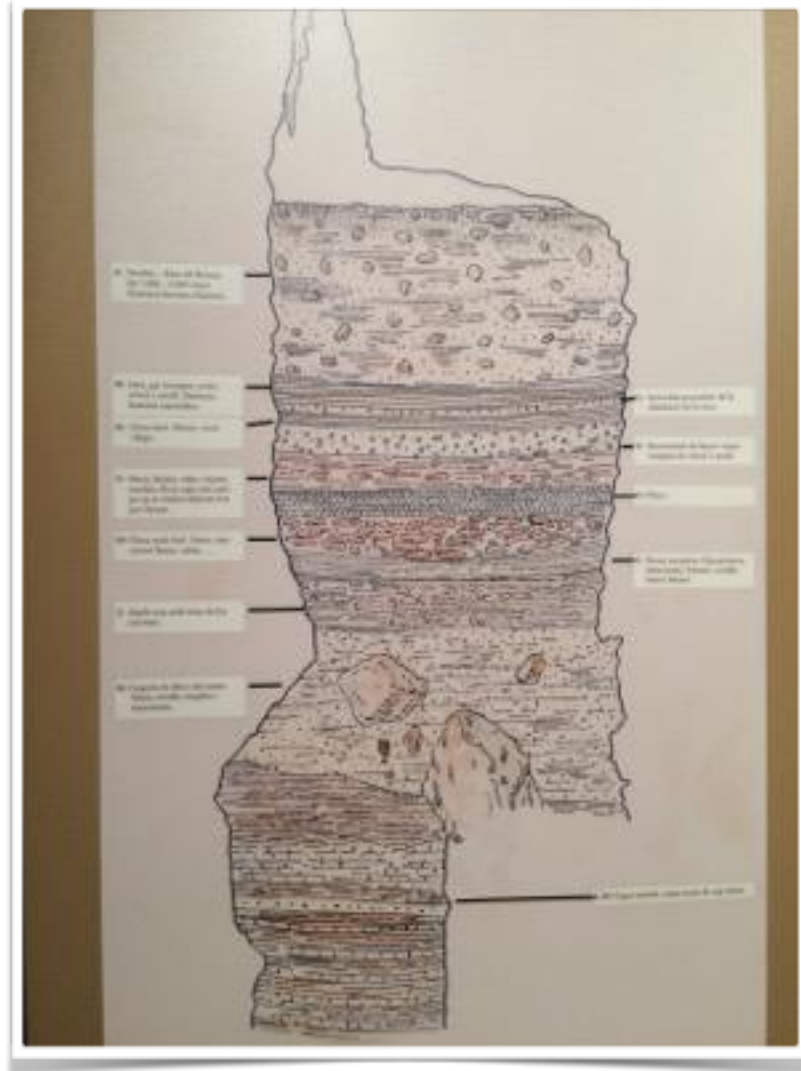
SALA 3. UNA COVA VIVA

-Com es forma la cova? Explica'n el procés de creació (tres etapes)

- Quan es va redescobrir la cova?

UNA CÀPSULA DEL TEMPS

Quan el torrent va deixar de circular per la boca sud, la cova del Toll va ser aprofitada pels animals per viure-hi i després pels humans. Les restes d'aquests éssers s'hi van anar acumulant. En les excavacions hi van arribar a trobar 35 tipus diferents de mamífers. Com que la cova quedà absolutament tapiada fa 3000 anys aquestes restes ens han arribat intactes.

Els humans van estar en continua persecució amb l'ós, ja que volien anar a ocupar les coves on vivia i també en volien la seva pell per a resguardar-se del fred.

-Explica el perquè de la "càpsula del temps" explicada en aquesta sala.

EL MEDI NATURAL

La vegetació del moianès està formada per conreus i rouredes, principalment de roure martinenc; l'única fageda d'aquestes contrades és la de la Sauva negra, entre Castellcir i Collsuspina.

Hi ha molta varietat de fauna, des de barbs i crancs fins a la serp blanca o l'escurçó; pel que fa a les aus, n'hi ha més de cent espècies, de les quals les rapinyaires en són les més abundants; per acabar, cal esmentar insectes com papallones o invertebrats, com un cargol detectat només a la zona del moianès.

-Esmenta tres espècies vegetals i tres d'animals que visquin al medi natural del moianès.

-
-
-
-

LA PRESENCIA HUMANA AL TOLL

Els primers indicis de la presència d'humans a les coves del Toll són durant el Paleolític Mitjà, fa 35.000 anys, i de manera més habitual durant l'etapa del Neolític.

-Per què feien servir la cova els primers humans?

-En quina època es fa menys habitable la cova?

-Observa les tres vitrines on hi ha les restes d'eines trobades al Toll. Quin ús creus podien tenir aquestes eines? Dibuixa l'eina que t'hagi cridat més l'atenció.

SALA 3.1 UNA COVA PER VIURE-HI

-Quins avantatges i quins inconvenients tenia viure a la Cova del Toll?

-Tots els grups prehistòrics vivien en coves?

LES MALATIES I ELS ENTERRAMENTS A LA PREHISTÒRIA

-Què és un aixovar funerari?

-Què és un sepulcre de fossa?

-De què se suposa que va morir l'homínid de 60 anys que es va trobar a la cova del Toll?

-Segons l'època en què va viure, es pot considerar que va morir vell o jove?

SALA 3.2. DELS PRIMERS PAGESOS A L'EDAT DE BRONZE

Uns 5000 anys abans de la nostra era, s'implanten, al Moianès, els primers pobles pagesos; s'estableixen a les baumes de l'Espluga, a Castellcir, i a coves les del Toll i les Toixoneres, a Moià.

EL TREBALL A LA COVA

La ceràmica cardial és la primera mostra de la cultura neolítica del nostre país. Es caracteritzava per ser decorada amb la vora de les petxines.

LA CACERA I LA RECOL·LECCIÓ

-Dibuixa un dels elements que podien fer servir els habitants del Toll per a caçar.

AGRICULTURA, RAMADERIA I TRANSFORMACIÓ DELS ALIMENTS

-Com s'anomena el sistema per conrear que es feia servir al Neolític?

ARTESANIA I INTERCANVIS

-Quins dos elements no es trobaven al Toll, però que la cultura que vivia al moianès sí que usava? Quina conclusió en pots treure?

...I ELS HUMANS VAN TORNAR AL TOLL

La primera referència històrica de la cova del Toll que fins ara es coneix és de finals del s.XVIII; Francesc Vilarrúbia, amo del Masot, en va fer la descoberta. De fet, en les seves expedicions es trobaren alguns fòssils i poca cosa més.

La primera exploració en profunditat s'inicià el 1948 per part del Club Muntanyenc de Barcelona. A uns 80 metres de l'entrada hi varen trobar una paret, però el 1952, Francesc Rovira Luitz superà aquesta paret i penetrà fins a la zona dels meandres, on hi trobà una gerra prehistòrica que no podia haver entrat per la boca est.

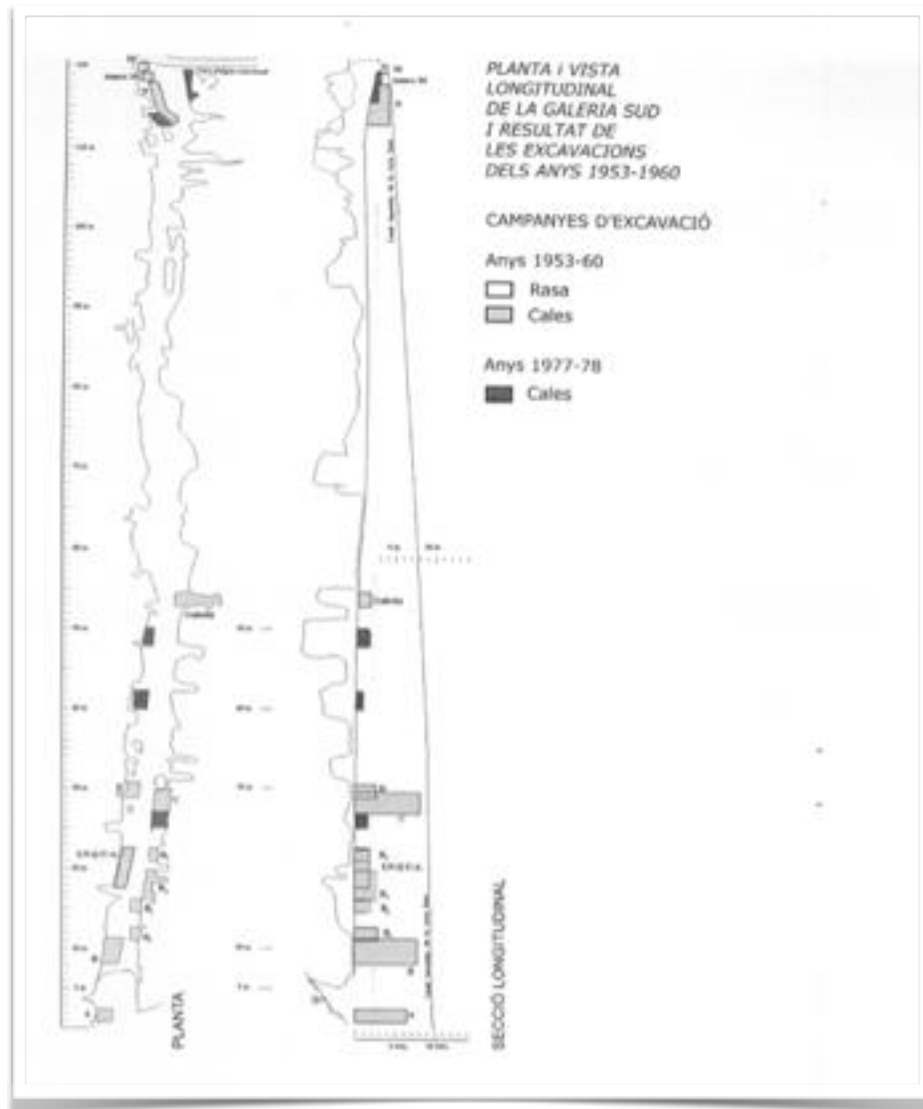
Per tal de localitzar la segona sortida de la cova s'excavà fins a trobar arrels vives i després, es varen utilitzar explosius fins a trobar l'antiga entrada de la Cova del Toll, la boca sud, el 29 d'octubre de 1954.⁴

-Què o quin objecte fa pensar que aquesta cova no només tenia una entrada?

---

⁴ Eduard Gómez i Costa; Les Coves del Toll. Quaderns de divulgació 2 Modilianum, Mojà 2001

-Creus que els arqueòlegs d'avui farien servir explosius per a trobar les restes? Per què?

EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES

-L'estudi històric es val d'altres disciplines. Explica quines són?

LA PREHISTÒRIA DEL MOIANÈS

-Fixa't en el mapa dels jaciments prehistòrics del moianès; pren-ne les anotacions que et calguin per tal d'elaborar un mapa web.

EL MEGALITISME

-Com s'anomenen els tipus d'enterrament megalític típic del moianès?

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

Eduard Gómez i Costa; "Les Coves del Toll. Quaderns de divulgació 2 Modilianum" ,Moià 2001

<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/titol-video/video/2729991/>

<http://espeleobloc.blogspot.com.es/2011/04/coves-del-toll.html>

<http://espeleobloc.blogspot.com.es/2015/08/roda-de-premsa-les-coves-del-toll-23.html>

<http://espeleobloc.blogspot.com.es/2011/04/publicacions-locales-coves-del-toll-3.html>